

FEBRUARI 1999

Nya Aktstycket

Medlemsblad från ArkivCentrum Örebro län

Din organisation kallas härmed till
Folkrörelsernas arkivs årsmöte

Plats: Ordenshuset i Hällabrottet • Tid: 29 mars kl 18.30

**”Svartenbrandt, Göran Persson och Jesus
Reflektioner om demokratin”**

av f d kulturminister Bengt Göransson

Berit Forsberg berättar om ordenshuset och kaffe och jubileumstårta serveras
Hjärtligt välkommen till ett spännande möte!

Demokrati- utredningen

Den svenska demokratin genomlysas och utreds för fullt. Demokratiutredningen analyserar det svenska folkstyrets förutsättningar inför 2000-talet inför de utmaningar som EU-medlemskapet, globaliseringen, IT-utvecklingen, förnyelsearbetet i offentlig förvaltning och folkrörelsernas förändringar ställer demokratin inför.

Utredningen tillsattes hösten 1997 och ska vara klar med sitt betänkande i december 1999. Ordförande för *Demokratiutredningen* är förre kulturministern *Bengt Göransson*. Huvudsekreterare är *Erik Amnå* på Örebro Universitet och i den parlamentariska kommittén ingår örebroaren *Eva Marcusdotter*. En rad spännande delrapporter har givits ut av utredningen. Under året kommer också forskarantologier att publiceras. Dessa redigeras av arkivets mångåriga medarbetare *Eva Dahlström*.

Bengt Göransson är känd som en lysande talare och under mötets underfundiga rubrik får vi lyssna till hans synpunkter och reflektioner om det svenska folkstyret.

Den som vill veta mer om utredningen och dess skrifter kan läsa på www.demokratitorget.gov.se

Ordenshuset i Hällabrottet

Årsmötet hålls i en lokal som passar vår gäst, som är en hängiven nykterhetskämpe: det fantastiska ordenshuset i Hällabrottet, uppfört i nationalromantisk jugendstil. Logen Varandras Hjälp kunde inviga sitt vackra ordenshus 1903. Föreningslokalerna utformades i regel enligt det allmänt rådande byggnadsidealet, men Hällabrottets ordenshus har uppförts efter ett i detaljer genomfört arkitektoniskt och estetiskt program. Det är nyrenoverat och det är verkligen roligt att kunna genomföra ett folkrörelseårsmöte i en sådan stilriktig folkrörelselokal. *Berit Forsberg*, fd rektor på Örebro Folkhögskola, är uppvuxen i ordenshusets och nykterhetsrörelsens hägn. Hon har också gjort en konsthistorisk studie kring tre ordenshus i Närke där givetvis Hällabrottets är med. Hon kommer på mötet att presentera ordenshuset för mötesdeltagarna.

Årsmötet

Vi kommer att åka med buss från ArkivCentrum 17.30. Kostnaden blir 50 kr för resan. För dem som åker med bil kommer vi att i nästa nummer av Aktstycket ha en vägbeskrivning. På årsmötet bjuder vi i vanlig ordning på kaffe. I år kan arkivet fira 30-årsjubileum, varför vi högtidlighåller detta med tårta.

Årsmöteshandlingarna kommer medlemsorganisationerna tillhanda senast i vecka 12. I år kommer vi att sända ut faktura på medlems- och i förekommande fall hyllmeteravgift samtidigt. Detta kommer att ske innan halvårsskiftet.

Vi ber er att fylla i årsmötesanmälan och sända in den skriftligt med post, fax eller E-post till arkivet *senast den 24 mars*. Kopiera anmälningsblanketten och sänd den till oss.

Välkommen!

Årsmötesanmälan

Ja, vår organisation kommer till årsmötet den 29 mars kl 18.30 i Hällabrottet.

Organisationens namn

Representeras på årsmötet av

Tfn

Jag vill åka med bussen.

Sänds, faxas eller e-postas till Folkrörelsernas Arkiv, ArkivCentrum, Nikolaigatan 3, 702 10 Örebro • Fax 019-611 81 20 • E-post arsmote@arkivcentrum.t.se

Konstnärsliv i Paris 1912

I brevprojektets material finns många intressanta dokument. Här publicerar vi ett brev från konstnären Axel Linus till vännen Gustaf Lorenz, skrivet i Paris 1912.

Axel Linus som föddes 1885 utanför Örebro gjorde sina första lärospån som målare i standardmålare Viktor Lindblads ateljé. Här var han verksam några år i början av 1900-talet. Efter konstakademien tog han sig till Paris. På 1920-talet for han till Amerika och blev där en uppburen målare framför allt av porträtt. Axel Linus blev 94 år gammal och brevväxlade hela livet med sin ungdomsvän Gustaf Lorenz som han lärt känna hos Lindblads.

Lorenz kom liksom Lindblad från Jönköping. Hans yrke var frisörens. Han var också en stor vän av de sköna konsterna och hans håg stod till måleriet, men han vågade inte att ägna sig åt det som yrke. Under Örebroåren spelade Lorenz amatörteater och flyttade sedan till Stockholm.

När Linus skriver sitt brev 1912 är Linus ny i Paris och Lorenz ska samma år återvända till Jönköping, där föräldrarna köpt honom en frisérsalong. Lorenz blir liksom sin vän Linus mycket gammal och dör även han 1980 93 år gammal.

Brevet har skänkts till arkivet av Gustaf Lorenz dotter Kerstin Tallåker.

Paris 3 jan. 1912.

Kära vän o bror!

Tack för ditt bref, ärhöll det i går kväll och det gläder mig värkligen af hjärtat att du kommer i håg din gamle vän och forna lyckliga ljusa dagar då livet och allting omkring oss var som en glad lek och framtiden hägrade ljus och färgrik.

Det låter som om du vore mycket pessimistisk och ledsen och jag förstår mycket väl att det nog inte kan vara så roligt att tänka på alla tråkigheter du haft, men man måste resignera. Man måste försöka att finna en mening i allting som sker.

Du talade om att resa hit till Paris, men inte vill jag råda dig till det. Paris är aldeles säkert, moraliskt sett den mest genomruttna stad i världen. Du kan absolut inte i dina djärfvaste fanatasier göra dig en föreställning af vad allt här förekomma.

Och därtill är allting här smutsigt och osunt. Det finns inte en gång ett badhus där man kan få ett ordentligt bad utan vattnet som tas från Seine luktar som fan, och detta vatten får man äfven dricka här, det går visserligen igenom en process först, men i alla fall.

Maten vill jag inte tala om, det är ett enda förbanadt hopjocks. Drycker finns det godt om, men bara spritdrycker som gör att man blir fullt galen. Du har väl sett hur de moderna målarna målar människorna gröna i ansiktet, det är tack vare all Absint de dricka.

Men konst finns här! Allting här är konst i Paris. Jag har sett så mycket såväl gamal stor konst, som modärn bra men äfven urdjvg så jag är öfvermått.

Parisarna äro mycket sympatiska och trefvlige människor fastän de har den fula ovanan att lura alla utlänningar. Här har under Jul och Nyår varit en enda stor Karneval. Allting är tillåtet och ingenting opassande.

Men jag trifs trots all frihet inte här - jag längar efter lugnare vatten. Mycket gör det naturligtvis till att jag nu som du vet är förlovad och längtar så efter min lilla flicka. Ja du Lorentz det var aldeles säkert min räddning annars skulle jag ha drunknat här.

Kvinnorna äro alldeles galna. Djuriskt lättsinniga. Man måste försvara sig med handkraft för att inte bli våldtagen.

Jag reser om en kort tid till Berlin och Dresten och därifrån till Köpenhamn där jag har tänkt att stanna till sommaren och det skulle vara roligt om du komme dit. Jag har en plats där istället för Paris. Köpenhamn är en mycket livlig och trevlig stad där alla människor trifs och där är mycket billigare att leva än t. ex. i Stockholm.

Jag tänker att jag är i Köpenhamn omkring den 25 jan. och skall då underrätta dig om min adr.

Franska språket är mycket svårt, men vi äro ett helt lag svenska artister här som håller ihop. Åter på samma restaurang och träffas dagligen. De flästa arbetar mest på att fördärva sig på sprit och annat dj.-skap.

Hörde eller rättare sagt såg i brefvet att Lage var gift, det enda sättet att rädda sig undan en fullständig ruin. Jag tänker själf gifta mig fortast möjligt.

Hälsa så mycket till alla ynglingar vid Academin. Men nämn ej åt någon att jag tänker lämna Paris. (af vissa själ.)

Jag är frisk och kry fastän första tiden var jag litet dålig af vinet som man dricker här som vatten hemma.

Jag har målat ett par porträtt här som hos kamraterna har jort en viss succés.

Önskande dig en god fortsättning på det nya året tecknar med vänskap

Ax. Linus

Hyr möteslokaler i ArkivCentrum

1. Utbildningssalen

24 pers m bord/36 utan bord
Heldag 08.00–17.00 400:–
Kväll/Halvdag 300:–

2. Föreläsningssalen

40 pers m bord/70 utan bord
Heldag 08.00–17.00 500:–
Kväll/Halvdag 350:–

3. Grupparbetsrum

18 pers m bord/30 utan bord
Heldag 08.00–17.00 300:–
Kväll/Halvdag 200:–

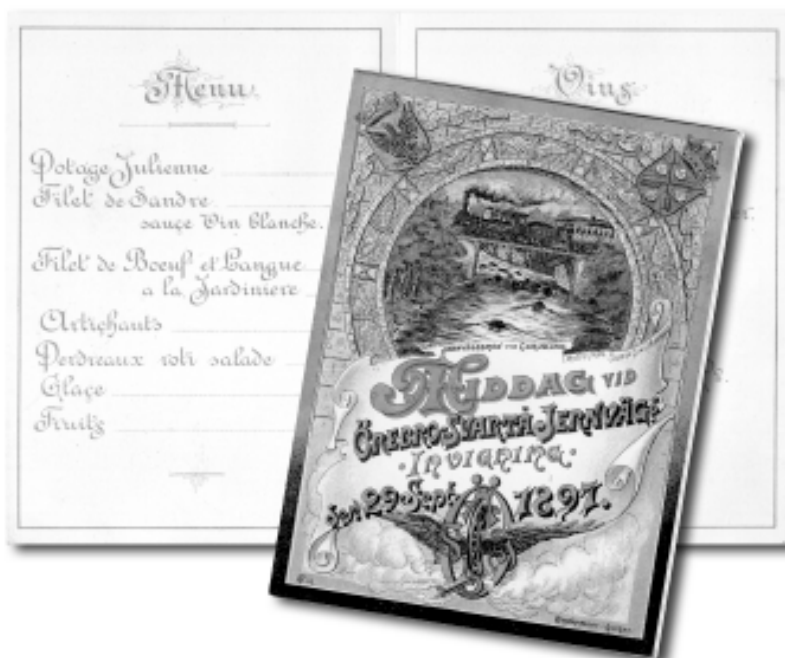
B-Föreningsbrev

Avsändare:
ArkivCentrum Örebro län
Nikolaigatan 3
702 10 ÖREBRO

Apropå invigningar

Den 6 februari 1999 invigdes Örebro Universitet med pompa och ståt och menyn till den efterföljande middagen på Örebro-mässan var utsökt. Det var naturligtvis inte första gången det hölls en högtidlig invigning och avåts en furstlig måltid i staden. En pampig festlighet ägde rum den 24 september 1888 då Örebro kanal (Skebäck-Örebro) invigdes. Justitieminister Bergström förrättade denna invigning. Stränderna kantades av tusentals människor när Örebro 1 ångade upp med statsrådet mot Örebro, där en ståtlig procession mot kyrkan vidtog. Sex ridande husarer och två linjer av husarer till fots med dragna sablar gav invigningen en ståtlig inramning. Middag på Stora Hotellet med allehanda läckerheter. Kanalarbetarna bjöds på Wasakällaren på "en enkel undfägnad och med anledning af dagens betydelse gladdes arbetsinrättningens hjon med extra bespisning bestående af middag med kaffe" (NA 1888-09-26).

Ur Örebro Stads Fabriks- och Hantverksföreningsarkiv kan Aktstycket publicera ett mat-historiskt dokument som härrör från nästa stora invigning, den av Örebro-Svartå Järnväg som ägde rum den 29 september 1897. Invigningen som gynnades av det bästa väder gavs kunglig glans genom prins Eugen, dagen till ära svidad i husaruniform. Regeringen var företräd av civilminister von Krusenstierna. Tåg till Svartå och tillbaka och på kvällen middag med 200 gäster på Stora Hotellet enligt ovanstående meny. Det finns inga uppgifter om att rallarna eller "hjonen" undfägnades denna gång. Prins Eugén kunde emellertid smörja kråset med klar soppa med grönsaker i strimlor, gösfilé, stekt oxfilé och oxtunga, sallad med stekt rapphöna samt runda av detta med frukt och glass. Man tackar.

Låt oss hjälpa Din organisation att bygga en hemsida

Hemsida. Nu! säger allt fler. En hemsida ger en utmärkt kontakt-möjlighet mot medlemmar och omvärld. Allt fler organisationer skaffar hemsidor. En hemsida är snart ett måste för att visa att man är med sin tid. Din organisation kanske också funderar i den riktningen. Arkivet kan hjälpa er att bygga en hemsida. Kontakta våra "webmasters" Bo Fransson och Håkan Henriksson för vidare diskussioner.

Kurser

Under april återkommer vi med vår populära kurs *ordning och reda*. Vi kommer att hålla en kurs i Örebro och en kurs i Karlskoga. Kursinbjudan med mera information kommer i årsmötesutskicket.

ArkivCentrum Örebro Län

Folkrorelsernas Arkiv i Örebro Län
och Örebro Läns Företagsarkiv
i samarbete

Nikolaigatan 3 • 702 10 ÖREBRO
Tfn 019-611 29 00 (även texttfn)
Fax 019-611 81 20
E-post:
arkivcentrum@arkivcentrum.t.se
Internet: www.arkivcentrum.t.se

Öppet måndag, onsdag-fredag
kl 08.30-17.00
och tisdagar kl 08.30-20.00

Vi har källorna till lokalhistorien!